

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 34281
קובץ: תשובות סופיות

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

הוראות

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון – $(2 \times 7) - 14$ נקודות

פרק שני – $(2 \times 10) + (1 \times 14) - 34$ נקודות

פרק שלישי – $(2 \times 13) - 26$ נקודות

פרק רביעי – $(2 \times 13) - 26$ נקודות

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון (14 נקודות)

שאלה 1

א. הפנייה למדינות השכנות (מדינות ערב השכנות) ועמיהן: מושיטים יד לשלום ולשכנות טובה, וקוראים לשיתוף פעולה במאמץ לקדם את המזרח התיכון כולו. ציטוט: "עסקה זו תגביר את היציבות באזורנו" / "עסקה זו תתרום לחיזוק הקשרים של ישראל עם מדינות נוספות באזור, ולא רק עם מצרים" / "בעסקה זו סוכם כי ישראל תמכור גז טבעי למצרים".

ב. מנגנון פיקוח וביקורת בלתי פורמלי (חוץ-מוסדי): ביקורת של גופים, ארגונים או אזרחים (למשל באמצעי התקשורת), ביוזמתם וללא הסמכה חוקית, כדי להגביל את השלטון ולפקח עליו, להפעיל לחץ על קובעי המדיניות או לעורר דיון ציבורי. ציטוט: "עקב כך אותו העיתון דורש מן הממשלה שתבחן מחדש את העסקה שנחתמה, לפני שתאשר אותה סופית".

שאלה 2

א. קביעת מדיניות ויישומה (ביצועה): הממשלה מקבלת החלטות ומתווה קווי פעולה, ומוציאה את ההחלטות לפועל, בתחומים שונים בענייני פנים וחוץ (חינוך, בריאות, רווחה ועוד). ציטוט: "כדי להתמודד עם התופעה, אגף הבחינות במשרד החינוך פועל זה כמה שנים לאיתור העתקות בעבודות שנכתבו והוגשו במסגרת מטלות הבגרות, ובין השאר נעזר לצורך זה בבינה מלאכותית".

ב. הזכות לפרטיות: זכותו של כל אדם לחיות ללא חשיפה, התערבות או חדירה לחייו, לחפציו או לגופו, ללא רשותו/ללא הסכמתו. ציטוט: "עם זאת, יש תלמידים הטוענים שהצבת מצלמות מעקב בזמן הבחינה תפגע באחת מזכויותיהם הבסיסיות." או "לדבריהם, המצלמות יתעדו אותם גם במצבים שאינם קשורים בבחינה עצמה, ולכן הם מתנגדים לכך".

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 3-7

שאלה 3

חובה: סעיף עקרונית היסוד (ארץ ישראל מולדתו ההיסטורית של העם היהודי; מדינת ישראל מדינת הלאום של העם היהודי שבה הוא מממש את זכותו להגדרה עצמית; מימוש ההגדרה העצמית הלאומית ייחודי לעם היהודי) ועוד שני סעיפים במלואם, למשל: סמלי המדינה, בירת המדינה, שפה, קיבוץ גלויות, הקשר עם העם היהודי, התיישבות יהודית, לוח רשמי, יום העצמאות וימי זיכרון, ימי מנוחה ושבטון, נוקשות.

שאלה 4

שניים מאלה: מעמד מיוחד לשפה הערבית (למשל בשטרות, בשלטי רחוב, בפרסומי המדינה); מעמד אישי של בני כל הדתות לפי הדין הדתי ובמוסדות דתיים; הכרה בימי החג והמועד של כל הדתות כימי מנוחה; שמירה על המקומות הקדושים לבני כל הדתות; מערכות חינוך נפרדות במימון המדינה בשפתם ובהתאם לתרבותם ולמורשתם.

שאלה 5

אופן בחירת שופטים: השופטים נבחרים על ידי ועדה לבחירת שופטים בת תשעה חברים, שיש בה נציגות לשלוש הרשויות: שלושה שופטי בית המשפט העליון (ובהם הנשיא), שני שרים (ובהם שר המשפטים, יושב ראש הוועדה), שני חברי כנסת ושני נציגים של לשכת עורכי הדין; לנציגות המקצועית-משפטית (השופטים ועורכי הדין) יש רוב בוועדה. או תנאי העסקת שופטים: שכר השופטים נקבע על ידי ועדת הכספים של הכנסת; כהונה עד גיל 70 (גיל פרישה); איסור לשמש בתפקיד פוליטי ולעבוד בעבודות אחרות; חסינות (לא ניתן להעמיד שופט לדין בגין פסקי דין שנתן); לא מעבירים שופט ממקום כהונתו אלא בהסכמת נשיא בית המשפט העליון או לפי החלטת בית הדין המשמעת.

שאלה 6

מדינה מסורתית (מורשתית-תרבותית): מקור הסמכות במדינה הוא ציבור האזרחים; המדינה צריכה לתת ביטוי בחקיקה ובמרחב הציבורי למורשת היהודית במובן התרבותי והלאומי; מתוך זיקה למורשת ולמסורת, אך ללא מחויבות להלכה. או מדינת הלכה: מקור הסמכות הוא ההלכה היהודית ולא ציבור האזרחים; חוקי המדינה ייקבעו על פי דיני התורה בכל תחומי החיים; בין המחזיקים בעמדה יש תפיסות שונות לגבי מידת האכיפה במרחב הפרטי; המדינה לא תהיה דמוקרטית, אך יתקיימו בה מאפיינים דתיים (הלכתיים) העולים בקנה אחד עם מאפיינים דמוקרטיים.

שאלה 7

דמיון: בשתיהן יש לפעמים חריגה מהזכות לשוויון (הפורמלי) כדי להגיע לשוויון מהותי; או בשתיהן מתייחסים לשונות רלוונטיות בין בני אדם או קבוצות. הבדל (אחד מאלה): למי – העדפה מתקנת ניתנת לקבוצה שקופה/חלשה, הבחנה – לאדם; משך הזמן – העדפה מתקנת לפרק זמן מסוים עד לצמצום הפער, הבחנה – כל עוד השוני קיים ורלוונטי; מטרה – העדפה מתקנת נועדה לצמצם פערים שנוצרו בשל קיפוח או אפליה של קבוצה, הבחנה נותנת יחס שונה לפרט כאשר השונות רלוונטית לנושא; מה ניתן – בהעדפה מתקנת הטבה, בהבחנה יחס שונה.

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 8–12

שאלה 8

מאפיינים (שניים): הקפדה על שמירת מצוות; גישות שונות כלפי התרבות המודרנית (מהשתלבות חלקית ועד מלאה; שילוב יהדות על פי ההלכה עם ערכים ואורחות חיים של העולם המודרני); השתלבות בכל תחומי החיים במדינה (עבודה, אקדמיה, תרבות, תקשורת, צבא); ראיית הציות לחוקי המדינה ולסמליה כחובה דתית / המדינה כ"אתחלתא דגאולה"; מערכת חינוך ייחודית; מסגרות ייחודיות לשירות צבאי או לאומי; מגורים ביישובים מעורבים או ביישובים דתיים. פלורליזם: הכרה בערך של ריבוי; עידוד ותמיכה בקיום ובביטוי מגוון דעות; מאפשר לכל קבוצה להתארגן ולפעול למען האינטרסים שלה. הסבר: למשל מערכת חינוך ייחודית ונפרדת שמחנכת לפי השקפת העולם / יישובים ייחודיים / מסגרות ייחודיות לשירות – מבטאות הכרה בקיום מגוון קבוצות ובזכותן לבטא את השונות שלהן.

שאלה 9

בעלות צולבת: מצב שבו אדם (או גוף) מחזיק בשני גופי תקשורת, למשל בעליו של עיתון הוא גם בעלים של תחנת שידור; החוק מגביל מצב זה. פלורליזם: הכרה בערך של ריבוי; עידוד ותמיכה בקיום ובביטוי מגוון דעות; מאפשר לכל קבוצה להתארגן ולפעול למען האינטרסים שלה. הסבר: מטרת החוק היא למנוע שליטה של גורם אחד על מקורות המידע, וכך מתאפשר לקבוצות שונות להביע את דעתן בתקשורת ומתקיים מגוון דעות בחברה.

שאלה 10

ממשלה קואליציונית: שותפות בין הסיעה שקיבלה את תפקיד הרכבת הממשלה ובין סיעות אחרות – ממשלה המורכבת ממספר סיעות/מפלגות; השותפות נדרשת לשם השגת רוב בכנסת; שותפות המבוססת על הסכמים קואליציוניים. פלורליזם: הכרה בערך של ריבוי; עידוד ותמיכה בקיום ובביטוי מגוון דעות; מאפשר לכל קבוצה להתארגן ולפעול למען האינטרסים שלה. הסבר: בממשלה קואליציונית שותפות סיעות שונות המחזיקות בעמדות שונות ומייצגות קבוצות שונות – הכרה בעמדות השונות; וכל סיעה פועלת בה להשגת האינטרסים שלה.

שאלה 11

ועדה קרואה: ועדה הממונה על ידי שר הפנים, המורכבת מאנשי מקצוע שלא נבחרו, ומתמנה כאשר הרשות המקומית אינה מתפקדת כנדרש (כשלים בניהול, אין לראש הרשות רוב במועצה, גירעונות כספיים גדולים, התקציב לא עבר בתוך שישה חודשים, תכנית ההבראה נכשלה, מות ראש העיר/ראש המועצה). זכויות פוליטיות: זכויות הקשורות ליחסים בין האזרח לרשויות השלטון ולשותפות בניהול המסגרת המדינית; חלקן זכויות אזרח (הזכות לבחור ולהיבחר, הזכות להתארגן במפלגה המתמודדת בבחירות) וחלקן נובעות מזכויות טבעיות (חופש ההפגנה והמחאה, האפשרות לבקר את השלטון). הסבר: מינוי ועדה קרואה פוגע בזכות לבחור ולהיבחר, כי הוועדה מורכבת מאנשי מקצוע שלא נבחרו על ידי התושבים.

שאלה 12

קבוצות אינטרס (קבוצות לחץ): ארגון של אנשים בעלי מטרה משותפת המעוניינים בקידום עניין מסוים; פועלים יחד כדי להשפיע מבחוץ – אינן מבקשות להתמודד בבחירות; פעילותן מכוונת כלפי רשויות השלטון כדי להשפיע על מדיניות ציבורית; דרכי פעולה: שתדלנות, הסכמי שיתוף פעולה, הפעלת סנקציות. פלורליזם: הכרה בערך של ריבוי; עידוד ותמיכה בקיום ובביטוי מגוון דעות; מאפשר לכל קבוצה להתארגן ולפעול למען האינטרסים שלה. הסבר: קיומן של קבוצות אינטרס שונות מבטא הכרה בערך הריבוי/במגוון העמדות של קבוצות, והפעולה שלהן מאפשרת להן לקדם את האינטרסים שלהן.

פרק שלישי (26 נקודות)

שאלה 13

שלטון החוק: חובת הציות לחוק חלה על כולם – האזרחים ורשויות השלטון כפופים לחוק ושווים בפני החוק (לאדם מותר לעשות הכול כל עוד החוק לא אוסר עליו, ואילו לרשות מותר לעשות אך ורק את מה שהוסמכה בחוק); החוק נחקק על ידי הרשות המחוקקת בהליך דמוקרטי, הולם את ערכי המדינה הדמוקרטית, מפורסם ומנוסח באופן ברור, מגדיר כללי התנהגות (המותר והאסור) ומאזן בין טובת הכלל והפרט. ציטוט: "בנוגע לטענה זו, הבהיר אחד השופטים כי הסמכות קשורה בכלל היסודי ולפיו רשויות השלטון – בלא יוצאות מן הכלל – אינן רשאיות לפעול אלא במסגרת הסמכות שהוקנתה להן בכללים ובתקנות." (או: "ראשית, נטען כי הוועד המקומי של היישוב... פעל בחוסר סמכות בהגדירו את היישוב "חילוני". / "לטענתם, רשות שלטונית אינה מוסמכת להגדיר את היישוב לפי השתייכות דתית או לאומית..." / "...כפי שנקבע על פי תקנון ההתאגדות שלו עצמו.")

שאלה 14

זכויות אדם/טבעיות: זכויות יסוד אוניברסליות המוקנות לכל אדם באשר הוא אדם (או באשר הוא נברא בצלם אלוהים) / באשר הוא תכלית לעצמו); אינן מוענקות על ידי השלטון ואינן תלויות בו, והתפיסה הדמוקרטית מקבלת כעיקרון יסוד את אחריות השלטון לשמירה עליהן; מקובל למנות ביניהן: חיים וביטחון, קניין, חירות, שוויון, כבוד, הליך משפטי הוגן. פגיעה: "תיאור אופיו של היישוב "חילוני" מפלה אותם לרעה" / "הגדרת זהות כללית ליישוב מדירה תושבים..." / "מסרים אלה גורמים לתחושת עלבון והשפלה" – פגיעה בזכות לשוויון (אפליה) ובזכות לכבוד. אי-פגיעה: "העתירה אינה נוגעת... למניעת זכותם של מי מתושבי היישוב לחיות בו ולנהוג לפי צו אמונתו ומצפוננו" / "הצדדים לא חלקו על כי ועד היישוב צריך לספק שירותים ואמצעים ראויים..." – לא נפגעים חופש הדת והמצפון/החירות.

שאלה 15

הסכמיות: הסכמה רחבה בין קבוצות בחברה; על כללי משחק בסיסיים / על אופייה הבסיסי של החברה או המדינה; מחזקת את היציבות ומאפשרת קיום בצוותא על אף חילוקי דעות. ציטוט: "סוגיות עקרוניות וחשובות בחברה הישראלית המורכבת מקבוצות שונות – כמו חילונים ודתיים – ראוי שייפתרו בדרך דמוקרטית של הידברות והחלטה משותפת בין הרשות המקומית לבין תושביה, ובין התושבים לבין עצמם, למרות ההבדלים ביניהם." הסבר: הידברות והחלטה משותפת = הסכמה על כללי משחק / יחסי שכנות טובים למרות חילוקי הדעות = הסכמה רחבה בין קבוצות המאפשרת קיום בצוותא.

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 16–18

שאלה 16

לאומיות אתנית-תרבותית: השאיפה המשותפת לבני לאום לשלטון עצמי במסגרת מדינה ריבונית או לניהול עצמי בתוך מדינה; מבוססת על יסודות אתניים-תרבותיים משותפים: מוצא, שפה, תרבות, היסטוריה ולפעמים גם דת; אין בהכרח חפיפה בין ההשתייכות הלאומית לאזרחות, והלאום קודם למדינה. ציטוט: "יושב ראש יד ושם הסביר כי החיזיון מציג את אורח החיים הייחודי שקיימו היהודים בקהילות היהודיות שהושמדו בשואה, את המסורות והמנהגים שלהם, ובעיקר את הכמיהה לשוב לציון, ששרדה בכל הדורות."

שאלה 17

פיקוח וביקורת: מנגנון פיקוח פורמלי – הכנסת מפקחת ומבקרת את מדיניותה ואת פעולותיה של הרשות המבצעת (הממשלה); אמצעים: אופוזיציה, ועדות, אישור התקציב, וכלים פרלמנטריים כמו הצעת אי-אמון, שאילתות, הצעות לסדר היום. ציטוט: "לדברי כותב המכתב, חלק משרי הממשלה אינם מייחסים את החשיבות הראויה לחובתם זו כלפי הכנסת, ולכן דרש כי מזכיר הממשלה יודא כי בחודש הקרוב יענו השרים על כל השאילתות שהוגשו." או "במכתב שנשלח למזכיר הממשלה הועלתה הטענה כי שרים רבים התעלמו מ-902 שאילתות שהגישו חברי כנסת."

שאלה 18

הגישה הסוציאלי-דמוקרטית: ערך מרכזי – שוויון חברתי-כלכלי, הקודם לחירות הכלכלית (סולידריות, צמצום פערים); אחריות המדינה: הפרט יכול להישען על סיוע חברתי-כלכלי מהמדינה; האחריות של המדינה כלפי החלש – מדינת רווחה המבטיחה קיום בסיסי בכבוד; מידת מעורבות המדינה: מעורבות רבה בתחום החברתי-כלכלי (סבסוד, שירותים חברתיים, חקיקה חברתית, הלאמה, מיסוי גבוה על העשירונים העליונים). ציטוט: "במצע המפלגה כתוב כי היא תתנגד להשאת אמצעי הייצור בידי בעלי ההון, ותתמוך בהעברתם לידי מוסדות המדינה." / "כמו כן היא הבטיחה לקדם דיור מוזל וברי-השגה לכולם שרובו ימומן באמצעות המיסים שיוטלו בעיקר על האוכלוסייה בעלת האמצעים."

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 19–20

שאלה 19

מושגים מקובלים בעד הצעת החוק: חופש התנועה של מי שרוצה להשתמש בכביש; חיים וביטחון; חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. נגד הצעת החוק: חופש הביטוי; מנגנון פיקוח בלתי פורמלי; עקרון הגבלת השלטון; זכויות אזרח פוליטיות – הזכות להעביר ביקורת על השלטון; חופש האסיפה וההפגנה.

שאלה 20

מושגים מקובלים בעד הורדת אחוז החסימה: ייצוגיות; שלטון העם; פלורליזם; סובלנות; התארגנות פוליטית. נגד הורדת אחוז החסימה: יציבות שלטונית / משילות; הסכמיות; שלטון העם ("סחטנות" קואליציונית מצד מפלגות קטנות, הגורמת לפגיעה במימוש שלטון העם).

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics